

активного населення Черниговської області. Исследованы процессы естественного и механического движения населения, показано их влияние на формирование регионального рынка труда. Проведен сравнительный анализ половозрастной структуры населения с целью выявления гендерной и возрастной асимметрий на рынке труда.

Ключевые слова: демографический фактор, региональный рынок труда, трудовые ресурсы.

Abstract:

Olena Afonina. DEMOGRAPHIC FACTORS OF THE REGIONAL LABOR MARKET FORMATION (EVIDENCE FROM CHERNIHIV REGION)

The study of the factors affecting the labor market is of current interest, because the labor power is the main productive power of the society and an important factor in the manufacture. Moreover, its rational use contributes to the increase of economic efficiency. The contradiction and complexity of the situation on the labor market is that, on the one hand, the market has expanded the diversity of employment forms and places of labor application, thus increasing the possibility of self-realization of the population in the field of economics. On the other hand, institutional transformations and crisis phenomena in the Ukrainian society have caused significant losses of living labor. The issues of skilled personnel formation and efficiency of labor resources use intensified. The labor market is unbalanced, which does not contribute to a rational distribution of labor resources.

The article covers the main results of the study on the demographic processes in Chernihiv region, which have an impact on the labour force formation at the regional level. The significant factors of influence on the process of labour market formation in Chernihiv region are birth and death rates, natural population increase, gender and age structure of the population, migration processes.

It is proven that in Chernihiv region the process of population decline is sustainable, and it is defined as the combined effect of the processes of birth and death rates which have a direct impact on the labour market condition. Changes in birth rate influence the labour force after a certain period of time, and the change in death rate, especially among people of working age, has a negative impact on the change in the number of labour resources.

The influence of population replacement processes on the change in the economically active population is demonstrated. The economically active population forms the base of demand for labour force in the labour market. The long-term declining trend in the population of Chernihiv region owing to low birth rate caused the decline in share of the before working age population (14,5%) and the increase in share of the individuals being after working age (26,5%) and this is reflected in the decline of replenishment to the reserves by labour resources and their aging.

The article analyses the gender structure of the population of Chernihiv region. The structure reveals that there is higher population of women than men (54,6% and 45,4% respectively). Gender disproportion causes deformation of population replacement process and as a result there is gender inequality in the regional labour market.

The article shows the role of migration in the regional labour market formation in Chernihiv region. The region is characterized by the negative migratory population growth. Large-scale interregional labour migrations, mainly to Kyiv, cover a large part of the working age population of economically deprived urban and rural territories of Chernihiv region.

Key words: demographic factor, regional labour market, labour resources.

Надійшла 08.04.2019 р.

УДК 323.173 (913.4)

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.12>

Владислав РІПА, Ірина ФІЛОНЕНКО, Юрій ФІЛОНЕНКО

СЕПАРАТИЗМ У ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ: ОСНОВНІ ОСЕРЕДКИ

Стаття присвячена дослідженню проявів сепаратизму в Південно-Східній Азії. Серед країн даного регіону найбільш гострою проблема сепаратизму є у Таїланді, М'янмі, Індонезії та Філіппінах. У процесі написання статті розглянуто особливості виникнення сепаратизму в кожній із цих країн, його причини, форми прояву, осередки поширення та наслідки.

Головною причиною виникнення сепаратистських настроїв в усіх досліджуваних країнах стали етно-релігійні відмінності у складі їх населення. Дію цього чинника підсилювали причини історичні, політичні, соціально-економічні, іноді зовнішні впливи, що в сукупності призвело до появи потужних сепаратистських осередків.

У буддистському Таїланді такими осередками є мусульманські провінції Паттані, Яла, Наратхіват та Сонгхла, мешканці яких активно прагнуть до створення своєї держави Паттані. Тут діють радикально налаштовані сепаратистські угруповання – «Національний революційний фронт», «Ісламський рух моджахедів Паттані», «Об'єднана організація визволення Паттані». У населеній, переважно, буддистами М'янмі осередок активного сепаратизму сформувався на її заході у штаті Ракхайн (Аракан), де крім представників корінного бірманського субетносу – араканців, що сповідують буддизм, проживають представники найбільш чисельної мусульманської національної меншини в країні – рохінджа, які борються за незалежність. Кілька проблемних щодо сепаратизму регіонів є в Індонезії. Це провінції Іріан Джая (Західний Папуа) в західній частині острова Нова Гвінея, Ачех (Аче) на півночі острова Суматра, Східний Тимор (Тимор-Лешті) (до 2002 року, поки не відбулося проголошення незалежності Східного Тимору) та заселені християнами Південно-

Молукські острови. Однією з найактуальніших проблем переважно християнських Філіппін є сепаратизм та екстремізм моро – корінного ісламського народу, що мешкає в південно-західній частині острова Мінданао та архіпелазі Сулу й постійно, але з різною інтенсивністю, бореться за повну незалежність або ж автономію.

Сепаратизм у країнах Південно-Східної Азії небезпечний тим, що має активні форми прояву й часто супроводжується діяльністю ісламських терористичних організацій, тому пріоритетним для країн є боротьба з тероризмом на всіх рівнях.

Ключові слова: сепаратизм, Таїланд, М'янма, Індонезія, Філіппіни, Ачех.

Постановка проблеми. Сепаратизм є однією з найскладніших проблем сучасності. Різні за активністю проявів сепаратистські настрої можна прослідковувати в усіх частинах світу й Азії зокрема. У кожному її регіоні є по кілька осередків сепаратизму, не стала винятком і Південно-Східна Азія, в окремих країнах якої на підґрунті сепаратизму продовжуються тривалі збройні конфлікти, що супроводжуються численними людськими жертвами та економічною й політичною нестабільністю.

Постановка завдання. Основним завданням даного дослідження є опрацювання та систематизація матеріалів, що стосуються основних осередків сепаратизму в країнах Південно-Східної Азії, його причин та наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми сепаратизму в країнах Південно-Східної Азії займалися багато дослідників, зокрема: Н. Алексєєва та А. Рибін досліджували вплив сепаратизму на функціонування туристичної сфери Таїланду; Д. Закіянов, Б. Кривень, О. Гостєв вивчали причини сепаратизму мусульман рохінджа у М'янмі; І. Полонський, Д. Пілаш, А. Пивоваров досліджували особливості проявів сепаратизму в Індонезії; Ю. Райков, А. Дикарьов, В. Гірман займалися вивченням сепаратистських настроїв на Філіппінах.

Виклад основного матеріалу. Основні осередки сепаратизму в Південно-Східної Азії сформувалися в *Таїланді, М'янмі, Індонезії та Філіппінах*.

Сепаратизм став великою проблемою *Таїланду*. Виник він тут на етно-релігійному підґрунті й посилюється впливом історичних, політичних, соціально-економічних та зовнішніх чинників.

Стосовно етно-релігійних причин сепаратизму варто зазначити, що Таїланд - країна, в якій за конфесійною належністю проживає 95 % тайців-буддистів і 3% малайських мусульман. Відповідно, сепаратистські настрої зумовлені небажанням мусульман, що живуть на півдні держави, переважно в провінціях Паттані, Яла, Наратхіват та Сонгхла, які колись входили до складу одного султанату, підкорятися законам і мові, а також владі Таїланду і прагненням до створення своєї незалежної країни. Основним лозунгом сепаратистів є «звільнен-

ня «ісламської землі» від окупації тайців-буддистів» [1].

Крім етно-релігійних факторів, вбачають значний вплив на розвиток сепаратизму зовнішніх сил, зокрема з боку сусідніх країн та міжнародних мусульманських організацій. Національно-визвольний фронт Паттані має тісні зв'язки з терористичними організаціями регіонального та міжнародного рівня. Наприклад, сепаратистами керує регіональне крило «Аль-Каїди» - ісламістська організація «Джема ісламія», що дає потужну фінансову підтримку, а також поповнення в озброєнні та людських ресурсах. Зауважують також на арабському втручанні, зокрема фінансуванні сепаратистів саудівськими коштами. Крім того серед бойовиків, що працювали інструкторами терористів, багато вихідців саме з арабських країн. Дехто зауважує можливу втручання Малайзії, пояснюючи це її намаганням відокремити від Таїланду багаті на корисні копалини провінції та територіальними претензіями до сусіда [1].

Розглядаючи історичні причини, дослідники зазначають, що провінції Паттані, Яла, Наратхіват входили колись до єдиного спочатку королівства, а потім султанату Паттані. Це була «напівзалежна буферна країна», яка знаходилась «між володіннями Сіаму (нині Таїланд) і Британської Малайї (тепер Малайзія)» [2]. На початку ХХ Паттані був захоплений Сіамом. Між Лондоном та Бангкоком у 1909 році був підписаний договір про поділ північних малайських держав, за умовами якого населені малайцями території без урахування позиції малайців, були поділені між Таїландом та Великобританією. З часу поділу султанату Паттані на початку минулого століття і почалися в регіоні сепаратистські рухи різної інтенсивності

Аналізуючи політичні фактори, що могли посилити сепаратистські настрої, зазвичай мають на увазі державну політику щодо сепаратизму. Неєфективна політика уряду є основою формування недовіри до влади в країні. У Таїланді уряди різного складу намагалися якось врегулювати ситуацію політично, але в силу недостатнього врахування особливостей південних районів країни, вирішенню проблеми це не посприяло. Владу Таїланду звинувачують і в тому, що до 2003 року вона не визнавала,

що в країні діють міжнародні терористи й не співпрацювала з антитерористичними організаціями з інших країн, хоча на півдні Таїланду активно діють сепаратисти, на рахунок яких тисячі жертв. Влада намагається подавати загрозу тероризму не настільки страшною, аби зберегти зростання потоку туристів (у 2016 році крану відвідало 30 млн. туристів), який забезпечує більше 10% ВВП країни. Але ж атаки і напади вже стосуються не лише місцевих чиновників, але й туристів, переважно з країн, що ведуть боротьбу з ІД.

Причиною того, що сепаратизм у Таїланді досі не побороти, називають також свідому відмову влади від масштабних зачисток у проблемних районах, хоча дехто з дослідників, навпаки, посилення збройної боротьби та нову хвилю активності сепаратистів у 2004 році пов'язує з насильницькими методами врегулювання конфлікту, втілюваними тодішнім урядом країни. Так і почали виникати групи озброєного супротиву, який особливо масового характеру набув після жорстокого розгону демонстрантів з використанням сльозогінного газу та стрілкової зброї. Лише впродовж цього буремного року було близько тисячі насильницьких проявів, під час яких загинуло більше 400 осіб, наступного року загинуло вже 500 і дедалі більше [3].

У 2006 році вже новий уряд почав політику переговорів з сепаратистами, але безрезультатно, домовитися не вдалось. Надалі уряд звинувачував сепаратистів у їх зв'язках з «Аль-Каїдою» та «Талібаном», а з 2011 року, вже за нового уряду, на півдні Таїланду розгорнулася повномасштабна громадянська війна. Лише восени 2013 року насилля дещо вщухло, оскільки у Бангкоку відбувалася «жовта революція», організована опозицією проти уряду, а сепаратисти були прихильниками таких антиурядових протестів, в тому числі, сподіваючись на зміни у владі й вирішення своїх проблем. У 2014 році був сформований новий уряд, який ніяких серйозних кроків по врегулюванню конфлікту на півдні країни досі не зробив [3].

Вплив соціально-економічних чинників, полягає в тому, що південь Таїланду більше схильний до вибудовування економічної системи на основі автономної сільськогосподарської практики, а зміни усталених економічних систем впливають на виникнення диспропорцій у розвитку регіонів країни, у тому числі й південного, та формують основу для конфлікту. Територію, де проживають переважно мусульмани називають «крайнім півднем». Причому більшість з них є малоосвіченим сільським населенням з невисоким рівнем матеріаль-

ного забезпечення, тоді як тайці-буддисти, яких на цих територіях невеликий відсоток, є доволі забезпеченими мешканцями міст. Така матеріальна нерівність також посприяла виникненню спочатку протестів, а згодом – збройної боротьби [4].

Сукупність вище зазначених чинників при провідній ролі релігійного посприяли виникненню в Таїланді низки радикально налаштованих сепаратистських угруповань типу «Національний революційний фронт», «Ісламський рух моджахедів Паттані», «Об'єднана організація визволення Паттані» та ін., які прагнуть відокремлення малайських територій від Таїланду й відродження держави Паттані. Методами їх боротьби стали організація терактів та насилля проти представників влади та тайського населення [5].

Конфлікт триває десятиліттями у формі збройного супротиву різної інтенсивності. Сучасний сепаратизм у Таїланді можна характеризувати як активний, агресивний за своїми проявами. Він супроводжується вбивствами місцевих чиновників та буддистів, в тому числі монахів, переслідують і мусульман, що співпрацюють з владою. Підривають буддійські храми та будівлі, нападають на школи та лікарні, атакують курортні зони.

М'янма (Республіка Союзу М'янма, яка до 1989 року мала назву Бірма) – країна зі значним осередком активного сепаратизму на її заході. Основна причина виникнення сепаратистських настроїв – відмінності у віросповіданні її мешканців та деякі політичні чинники, зумовлені позицією центрального уряду щодо мусульманської нацменшини. Окремі дослідники не виключають фактор зовнішнього впливу.

Населена М'янма, переважно, буддистами, але в штаті Ракхайн (Аракан), який до 18 століття був окремою державою, а потім його приєднали до Бірми (саму Бірму англійські колонізатори територіально приєднали до Індії), крім представників корінного бірманського субетносу – араканців, що сповідують буддизм, проживає за різними даними, від 1,1 до 1,5 мільйона представників мусульманської національної меншини рохінджа. У країні є й інші групи, що сповідують іслам, але рохінджа чисельно найбільша. Їх частка від загальної кількості населення штату Ракхайн становить 80-98 % [6] і всього 2% від 55-мільйонного населення М'янми [7]. Дехто з істориків вважає рохінджа корінними жителями, самі рохінджа такої ж думки й називають себе нащадками арабів, що прийшли на ці землі ще в 16 столітті. За офіційною ж версією, рохінджа є

нащадками мусульман-нелегальних мігрантів зі Східної Бенгалії (сучасний Бангладеш), яких сюди примусово переселили за Британського панування в якості дешевої робочої сили [8]. Справді, в порівнянні з іншими народами М'янми, рохінджа "етнічно й лінгвістично споріднені бенгальцям Індії, Пакистану і Бангладеш» [9].

Варто також зазначити, що у М'янмі виділяють сім адміністративних областей, які здебільшого заселяють бірманці, сім національних штатів, 5 самоврядних зон. У національних штатах завжди не особливо охоче визнавали центральну владу, а народи, що в них проживали та різні утворення політичного й кримінального характеру завжди протистояли центрові й воювали між собою. Як зазначає Богдан Кривень, М'янма ніколи етнічно однорідною не була, існували різні бірманські королівства, які весь час воювали між собою, спільним же для них була лише релігія – буддизм. Він називає М'янму «конгломератом різних етнічних груп та територій, об'єднаних політично» [10].

Свій провокуючий вплив мають також політичні фактори, зокрема: рохінджа досі є однією з найбільших у світі груп людей без громадянства. З 1982 році почав діяти закон, що забороняє надавати рохінджа громадянство, як переселенцям. Також рохінджа не мають права вільно пересуватися країною, одержувати освіту, займати посади в держустановах, брати участь у виборах, а в уряді М'янми немає жодного представника рохінджа [10]. Рохінджа не надають громадянства ще й через те, що у них висока народжуваність, швидкий приріст, а отже й швидке зростання їх чисельності, тому державі не потрібне поповнення сепаратистських сил. Влада М'янми не визнає рохінджа офіційною етнічною групою, а в офіційних колах М'янми термін «рохінджа» навіть не використовували: до 2015 року вживали термін «бенгалі», потім - "мусульмани, що проживають на араканській території» [6]. Отже, рохінджа почуваються утиснутими й обмеженими у своїх правах і непотрібними державі.

Щодо впливу зовнішніх чинників, то найчастіше говорять про втручання з боку Бангладеш та Китаю, хоча докази доволі суперечливі. Так вважається, що в прикордонній зоні з Бангладеш розміщуються бази сепаратистів, звідки вони час від часу роблять вилазки на територію М'янми, однак офіційний Бангладеш висловлює свою підтримку урядові сусідньої країни в боротьбі проти сепаратизму та екстремізму. Китай також навряд чи може бу-

ти причетним до дестабілізації у М'янмі, адже має там свої інтереси – він інвестував великі кошти у розробку родовищ нафти й газу, виявлених у 2000 році у штаті Ракхайн та будівництво нафто- і газопроводів (771 км), по яких саме територією М'янми транспортуватимуться куплені Китаєм у країнах Перської затоки енергоносії [10]. У цьому ж штаті повинно відбуватись і перевантаження нафти в резервуари. Тому Піднебесна розглядає М'янму, як міст, що з'єднує його з країнами Перської затоки і дає можливість здешевити та скоротити шлях нафти й газу, який здійснюється на даний час, переважно, через Малакську протоку.

Реально впливове зовнішнє втручання відмічають у період, коли Бірма стала на шлях незалежності. Тоді представники британської колоніальної адміністрації пообіцяли надати незалежність усім національним штатам, але цього не зробили, що певною мірою спровокувало подальші конфлікти. Невиконану обіцянку англійців Богдан Кривень назвав «останньою бомбою, закладеною англійцями у Бірмі» [10]. Одним з таких штатів, який не став державою, є вже згадуваний Ракхайн (Аракан), що займає бірманське узбережжя Бенгальської затоки. Якщо з іншими штатами уряд більшості ситуацію владнав, то Ракхайн виявився проблемним.

Сепаратистські настрої тут почали виникати з 1948 року, коли рохінджа намагалися вибороти незалежність. У цей час виникає радикальне утворення «Армія порятунку рохінджа Аракана» («Харака аль-Якин»). Паралельно в країні йшла громадянська війна між соціал-демократичними та ультралівими силами, а сили нацменшин час від часу підтримували то одних, то інших. У періоди сплесків активності проти прихильників сепаратизму застосовувались силові заходи, що змушувало бунтівних мусульман шукати прихистку в сусідніх країнах, поповнюючи ряди біженців. З часом у віддалених територіях штату Ракхайн сепаратистські настрої хоча й зберігалися, але особливо активними не були, й наприкінці ХХ ст. сепаратистський рух «трансформувався з військового повстання в культурно-політичний рух» [6]. Однак у нове століття М'янма ввійшла з не вирішеною проблемою сепаратизму. У 2012 році сталося багато нових конфліктів між буддистами та мусульманами, супроводжуваних заворушеннями та людськими жертвами. Причому наводять різні докази провокативних дій з обох сторін. У 2016 р. протистояння знову посилюється і уряд знов вжив радикальних заходів, а серпень 2017 року ознаменувався новою хвилею сутичок між радикально налашто-

ваними рохінджа та урядовими силами. Представники "Армії порятунку рохінджа Аракана", вчинивши напад на поліцейських, спровокували збройний конфлікт, що зумовило нові взаємні звинувачення та «чистки» з обох сторін. Буддистів тоді зі штату Ракхайн влада евакуювала до центральних районів країни, а три райони штату – Маунгдау, Бутхідаунг та Ратхедаук були оголошені зоною проведення бойових дій. Керівництво держави запроваджувало комендантський час, велася боротьба з сепаратистами силовими методами, зокрема влада застосувала авіацію, гранатомети, спалювали цілі села рохінджи, будинки, школи, мечеті, водночас обмеживши мешканцям проблемного штату доступ до допомоги. Рохінджа змушені були втікати до сусіднього Бангладешу, який, у свою чергу, не хотів їх приймати, а також до Таїланду, Малайзії тощо. Загалом у статусі біженців по сусідніх з М'янмою країнах проживає близько мільйона рохінджа [8].

Цю організовану владою у відповідь мусульманам рохінджа антитерористичну операцію в міжнародних колах називають «найбільшою хвилею насильства з 2012 року в історії федеральної держави», «етнічною чисткою», «злочинами проти людства» [11]. Питання обговорювалось на засіданні Ради безпеки ООН, і коли представництво М'янми не прийняло жодного офіційного документу по врегулюванню ситуації в штаті Ракхайн, почали говорити про геноцид мусульман рохінджа, яких ООН ще в 2013 році зазначила, як найбільш переслідувану громаду світу [8].

Значних зрушень у своєму економічному й політичному розвитку набула країна з найбільшою кількістю мусульманського населення - **Індонезія**. Вона перетворилась на потужну демократичну країну, її стали називати третьою демократією в світі. Однак строкатий етнічний та релігійний склад населення, велика протяжність кордонів, 17500 великих і малих островів Малакського архіпелагу, які входять до складу території Індонезії, є джерелом проблеми збереження цілісності держави.

У Індонезії є кілька проблемних стосовно сепаратизму регіонів, а серед основних причин цього явища можна назвати етнічні, релігійні, історичні.

Упродовж ста п'ятдесяти років (до 1949 року) Індонезія була у колоніальній залежності від Нідерландів. Політичну незалежність вона одержала після Другої світової війни (в 1945 році – проголошення незалежності, а в 1949 році – офіційна передача суверенітету). Однак, як уже зазначалося вище, у її межах проживає багато народів та етнічних груп, які мають

значні відмінності та історію власної державності. Тому не всі регіони Індонезії влаштував її новий устрій, значного поширення набули сепаратистські настрої, особливо в населеній папуасами та меланезійцями провінції *Іріан Джая (Західний Папуа)* та в *Ачеху (Аче)*. Тут діють радикальні партизанські групи, що використовують терористичні методи боротьби. Варто не забувати також про *Молукський та Тиморський сепаратизм*.

Папуаський сепаратизм зародився в західній частині острова Нова Гвінея в індонезійській провінції Папуа (згодом Західний Іріан) у 1961 році й досі має потужні прояви. Упродовж двох років велися бойові дії за незалежність, потім у 1963 році була зроблена спроба проголосити незалежну Республіку Західне Папуа, яку втілити не вдалося через силове придушення урядом Індонезії, під управління якого ця територія в 1963 році й перейшла. До складу Індонезії її Західне Папуа ввійшло вже в 1969 році за результатами проведеного тоді референдуму. Але участь у референдумі брало не все населення провінції, а лише спеціально обрані делегати. Тому місцеві націоналістичні сили не хотіли миритися з передачею суверенітету над частиною острова Індонезії, бо були переконані, що якби голосували всі жителі, то однозначно б підтримали незалежність. Вони організували Вільний Рух Папуа, який одержав назву Іріан Джая й у 1971 році зробили чергову спробу проголошення незалежності Республіки Західне Папуа, і знову невдалу. Однак Іріан Джая продовжував боротьбу, але після проголошення ним у 1984 році незалежної Республіки Західна Меланезія, лідерів руху було заарештовано, а Західний Іріан було перейменовано на Іріан-Джая, що означало «Переможений Іріан» [12]. Однак повного спокою досягти не вдалося. Постійно відбуваються демонстрації за незалежність, а у грудні 2018 року сепаратистів знову звинуватили у вбивстві 24 чоловік [13]. Папуаський сепаратизм має сецесійний характер, хоча час від часу і змінює свої форми прояву – від тліючого до збройних сутичок, під час яких за різними даними, загинуло від 150 до 300 тисяч чоловік [14].

На півночі індонезійського острова Суматра проблемою є *Ачехський сепаратизм*. Дослідник І.Полонський в основі ачехського сепаратизму вбачає ісламський фундаменталізм та історичні традиції ачехської державності [15].

Тут сепаратистські ідеї розвиває угруповання «Вільний Ачех» («Ачехський Суматранський фронт національного визволення»)

Воно було створене в 1976 році й відтоді прагне незалежності мусульманського регіону Ачех, який називають найбільш ісламською провінцією Індонезії. Ачех розташовується в північно-західній частині острова Суматра, де іслам набув особливої популярності, адже в свій час саме сюди прибувало багато суден з близькосхідних портів, відбувались контакти місцевого населення з носіями ісламських традицій. Саме Ачех називають воротами, через які у XII столітті на архіпелаг проник іслам, а жителі провінції досі вважають себе справжніми мусульманами, на відміну від основної маси індонезійців, 87 % з яких сповідує іслам. У XV столітті тут існував султанат Ачех, під контролем якого була вся Малайська протока, а в 1530 році він встановив тісні зв'язки з Османською імперією. З усіх провінцій, що входять до складу сучасної Індонезії, Ачех був колонізований голландцями найпізніше - з 1873 року, але повного контролю над провінцією їм так і не вдалося досягти. Ачехці постійно вели партизанську боротьбу. Особливий статус та гарантію щодо дотримання ісламських законів і традицій Ачех одержав ще в 1959 році, але тодішній уряд намагався встановити жорстке централізоване управління, що посилювало сепаратистські настрої й призвело, зрештою, до створення в 1976 році Руху за свободу Ачеха. До 1999 року він вів партизанську війну (15000 загиблих, переважно, мирних жителів, за час війни), а на початку XXI ст. протистояння між центральним урядом і прихильниками незалежності вже мало форму відкритої війни. У 2003 році – нові сутички та жертви, уряд змушений ввести до регіону війська, й лише в 2005 році, відповідно до підписаної в серпні того року угоди, військовий контингент було виведено з Ачеху й почався розпуск озброєних формувань, а Ачех одержав статус особливої автономії.

Крім розглянутих причин, проблему ачехського сепаратизму пов'язують також з родовищами нафти й газу, над якими, як над джерелом значних доходів, хочуть мати свій контроль впливові сили у провінції й у центральному уряді [16].

До 2002 року ще одним осередком сепаратизму в Індонезії був *Східний Тимор*. До 1974 року Тимор був колонією Португалії, а в листопаді 1975 році відбулося оголошення декларації про його незалежність. Однак зусиллями армії Індонезії, яка вторглася до країни через 9 днів після проголошення її незалежності, Східний Тимор у 1976 році став 27-ою провінцією Індонезії. Населення ж Східного Тимору прагнуло незалежності й вело пос-

тійну боротьбу з урядом Індонезії, який намагався силовими методами придушити опір. У 1991 році через розстріл демонстрантів значно постраждала міжнародна репутація Індонезії. Зрештою в 1999 році завдяки тиску ООН провели референдум, під час якого більше 78 % населення підтримало незалежність, що знову викликало активізацію протистояння з урядом. Для врегулювання ситуації було введено міжнародний миротворчий контингент, а у травні 2002 року відбулося офіційне проголошення незалежності Східного Тимору (Тимору-Лешті) [17].

Причиною *молукського сепаратизму* є релігійна напруженість між християнами й мусульманами. Індонезія - країна мусульманська, а жителі Південно-Молукських островів – християни, які не хотіли входження до складу Індонезії й прагнули відокремлення. Їх не влаштувала побудова унітарної держави на основі «ядерної суміші ісламу, націоналізму і марксизму». Тому в квітні 1950 року на острові Амбон відбулося проголошення «Республіки Південно-Молукських островів» (Малуку-Селатан, Південне Молуку), а вже у вересні цього року уряд Індонезії ввів на острів військовий десант, спроба відокремлення була припинена силовим шляхом, змусивши уряд республіки втікати. У відповідь на це на о. Серам республіканські війська намагалися вести партизанську боротьбу, яка була припинена лише в 1963 році. Багато вихідців з Південно-Молукських островів емігрували до Нідерландів, намагаючись змусити уряд колишньої метрополії вплинути на Індонезію, щоб та визнала незалежність їх Батьківщини. Однак після невдалих спроб діяти дипломатично почали вдаватися до терактів на території Нідерландів – підпалів посольств, взяття в заручники, захоплення потяга, школи тощо. Значна акція насилля була в 1978 році, але на межі століть у провінції Молуку знову розгорнулася арена конфлікту між християнами й мусульманами. Тоді з регіону виїхало понад 80 тис. населення. Однак досі ніхто не сприймає необхідності втілення в життя ідеї незалежності Республіки Південно-Молукських островів, а Є. Спирін та С.Пивоваров вважають, що створення так званих «республік» завжди супроводжувалось збройними конфліктами, терактами, трагедіями й, майже завжди, розвалювалось через кілька років або й раніше [18].

Оскільки в Індонезії діють ісламські терористичні організації, пріоритетним для країни є боротьба з тероризмом на всіх рівнях – двосторонньому, регіональному, глобальному. Позитивний досвід реформ в Індонезії та її актив-

на й позитивна роль у міжнародній сфері є свідченням того, що демократія добре приживається в мусульманському суспільстві. Це дає надію на подолання радикалізації ісламу у світовому масштабі шляхом демократичного розвитку в мусульманських країнах.

Давнє коріння має сепаратизм у одній з найстаріших в Азії парламентських республік - **Філіппінах** – країні з дуже строкатим етнічним складом більш як 100-мільйонного населення. Зароджуватись тут він почав ще в шістнадцятому столітті, але активно став проявлятися з другої половини ХХ століття (особливо з 1971 року) коли на основі окремих угруповань мусульманських бойовиків сформувалися цілі альянси та організовані структури.

Головна причина сепаратизму в країні - релігійні відмінності населення, посилені певними історичними та політичними чинниками. Особливістю Філіппін є переважання християн-католиків, які складають 80% населення країни, але основна частина мешканців південно-західної частини острова Мінданао та архіпелагу Сулу - це корінний народ моро, який сповідує іслам. Назву моро вважають похідним від іспанського слова «мавр», яким іспанці в Середньовіччі називали мусульман, а згодом це стало самоназвою мусульман, що проживають на Філіппінах. *Сепаратизм та екстремізм моро* і є сьогодні однією з найактуальніших проблем країни. Представники мусульманської меншини Філіппін ведуть постійну боротьбу (від активної до пасивної) за незалежність – повну або у вигляді автономії (тут різні політичні групи в поглядах розходяться). Інтенсивність конфлікту час від часу змінюється, але не припиняється.

Вплив історичних та політичних причин проявляється в особливостях заселення й розвитку територій, що належать Філіппінам. Поява мусульман у цьому регіоні датується XIV століттям, коли прибулі торговці з Індонезії почали тут поширювати іслам, поступово витісняючи індуїстську та буддистську ідеологію. Уже в XV столітті тут існував перший султанат, а на початку XVI століття незалежних султанатів було три – Магуінданао, Ланао та Сулу. Християни ж з'явилися значно пізніше, в XVI столітті (1543 рік), внаслідок іспанської колонізації, поступово поширюючи свій вплив з північних територій на південь. Християнство «насаджувалося залізом і кров'ю» [19]. Колоністів переселяли з північних територій на південні, утискаючи мусульман. Таким чином, вплив католицької церкви тут був зумовлений майже 400-річним колоніальним періодом, що тривав для країни з шістдесятих

років XVI століття й до середини минулого ХХ століття.

Колоніальне становище не подобалось філіппінцям. Ісламські султанати, які існували ще до висадки іспанців на острів та архіпелаг, вороже ставились до вторгнення й поширення християнства й народ моро чинив активний супротив іспанцям, відстоюючи право на власне віросповідання та державний устрій. У 1898 році вони повстали проти іспанців, чим, у свою чергу, скористалися Сполучені Штати Америки, які під час війни з Іспанією спочатку підтримували повстанців, але в 1902 році перетворили Філіппіни на свою колонію. Про цей період в історії країни є відомий вислів «Філіппіни потрапили з монастиря в Голлівуд» [20]. Продовжувалося протистояння й після американської експансії Філіппін, адже американці повністю взяли під контроль мусульманські території, застосовуючи при цьому жорсткі методи, ламаючи супротив моро. Деякі дії проти моро, зокрема битва за Мун Джао, під час якої загинуло майже 1000 представників моро, називають злочином проти людства. Потім була автономія (1935 р.), далі – трирічна японська окупація й нарешті, з 1946 року – остаточна незалежність, після проголошення якої мусульмани Філіппін знову піднімали питання щодо відокремлення, аргументуючи свої вимоги неможливістю існування «під одним прапором двох народів, які мають багато зовнішніх та інших відмінностей» [21].

Якщо розглядати зовнішні впливи, то, на думку Юрія Райкова, активізації сепаратизму моро, особливо наприкінці 80-х років минулого століття, посприяли Ісламська революція в Ірані, як приклад збройної боротьби за свої права та введення радянських військ в Афганістан, після чого мусульмани з різних країн воювали в загонах моджахедів [20].

Інтереси народу моро відстоювала спочатку повстанська організація радикального «Національного фронту визволення моро», згодом з неї виокремилися більш радикальні - «Ісламський фронт визволення моро» та «Ісламські борці за свободу Бангсаморо» (останні борються за створення незалежної країни на півдні Філіппін – Бангсаморо). У 1991 році з «Ісламського фронту звільнення моро» виокремилась радикальна ісламістська організація «Абу Сайяф». Її бойовики спочатку грабували та викрадали туристів, християнських священників, а згодом перейшли до бойових дій. Організація постійно нарощувала свій вплив і зараз контролює кілька островів архіпелагу Сулу та важкопрохідні райони джунглів острова Мінданао, де обладнані тренувальні табори філі-

пінських та індонезійських бойовиків. Саме цю організацію вважають найнебезпечнішим угрупованням на території Філіппін, оскільки вона має тісні зв'язки з центрами ісламського тероризму. Також діє угруповання "Мауте", що входить до складу Ісламської держави. Організації час від часу змінювали свої позиції стосовно вимог щодо майбутнього статусу моро – відокремлення або автономізація.

У різні періоди президенти країни намагалися врегулювати ситуацію, як силовими методами, так і шляхом укладання домовленостей з повстанцями, зокрема: ще президент Ф.Маркос у березні 1977 року видав указ про створення Автономного регіону на півдні Філіппін, а в липні 1979 року була постанова уряду щодо створення двох регіональних урядів, враховуючи бажання населення зберегти геополітичний поділ острова Мінданао на два регіони. У 1987 р. до конституції Філіппін було внесено положення про автономію, відповідно до якого регіон був визнаний як історично мусульманська територія за умови збереження територіальної цілісності Філіппін. У 1996 році була підписана угода про створення Автономного регіону в Мусульманському Мінданао, але прихильників незалежності автономія не влаштувала, вони продовжували збройну боротьбу, на що тодішній президент Дж. Естрада відповів оголошенням тотальної війни, що ще більше активізувало екстремістську діяльність та ведення партизанської війни. У 2001 й 2009 роках були спроби підписання угод, які певною мірою, коригували вище зазначену, але це зумовило невдоволення представників католицьких верств, які вимагали від Верховного суду Філіппін визнати останню угоду недійсною. Після задоволення судом вимог католиків, уже бойовики напали на кілька християнських сіл, чим зірвали переговори, а на Мінданао було введено додатковий військовий контингент. Спроба 2012 року завершилась підписанням «Угоди десяти принципів» і створенням замість Автономного району автономії Народу моро або Бангсаморо, до якої, крім введених раніше п'яти провінцій, мали ввійти по шість населених пунктів сусідніх провінцій Північний Давао та Північний Котабаты та великі південні міста Котабаты й Ісабела. По суті, моро тоді повернули їх історичні землі. Однак у липні 2013 року лідер організації «Національний фронт визволення моро» Нур Місуарі оголосив про політичний суверенітет держави Бангсаморо, а у вересні 2013 року бойовики, порушивши угоду, атакували християнське місто Замбоанга, що на південному заході Мінданао, взяли сотні заручників, що

змусило уряд застосувати бойову техніку, щоб звільнити захоплені села. У березні 2014 року була підписана так звана «остаточна» угода про мир, яка передбачала автономію, роззброєння 12-тисячного угруповання бойовиків та практичне впровадження перемир'я в 2016 році. Після цього багато бойовиків склали зброю, але багато перейшло до ІДІЛ і продовжило свою діяльність в загонах «Мауте» та «Абу Сайяф». Уже в січні 2015 р. в місті Мамасапано (провінція Мінданао) почалися сутички між місцевими жителями й загонами особливих урядових військ, що спричинило десятки людських смертей. Так конфлікт між мусульманськими бойовиками та урядом триває впродовж десятків років, змінюючи свою інтенсивність, а кількість жертв з обох боків зростає. Починаючи з другої половини минулого століття кількість жертв зросла до 150 тис. осіб загиблих та близько 2 млн. внутрішньо переміщених осіб [21]. Крім того, території, заселені моро, є економічно найвідсталішими у Філіппінах через недостатнє фінансування з боку уряду в силу їх важкодоступності та затяжної боротьби, супроводжуваної бойовими діями. Така економічна деградація, у свою чергу, призвела до масової безграмотності в Мінданао, зокрема серед молоді, вивівши регіон у лідери за кількістю неграмотних у країні.

А. Дикарьов вважає, що загроза мусульманського сепаратизму є хронічною з постійною зміною форми – від активної до латентної. Він прогнозує тривалі перемир'я, але не вимальовує світлої перспективи досягнення мирного діалогу з філіппінськими мусульманами через ісламський екстремізм в інших країнах та заострення пов'язаної з ним терористичної діяльності [21].

Діючий президент Родріго Дутерте, який прийшов до влади в 2016 році, є уродженцем о. Мінданао і прикладає великих зусиль задля досягнення спокою в країні. Спочатку, щоб призупинити активність бойовиків та знизити релігійну напругу, він дотримувався жорсткої політики щодо моро, ввівши у травні 2017 року військовий стан, що дало ширші можливості для боротьби з угрупованнями «Мауте» та «Абу Сайяф», зокрема в місті Мараві, що в провінції Південний Ланао. Битву за місто уряд вважає переможною, хоча сепаратисти моро та мауте й не були розгромлені, а загроза повторення тодішнього сценарію зберігається [22]. Розуміючи практичну безрезультативність силових методів у боротьбі з партизанським рухом, останнім часом Дутерте більше схиляється до мирних переговорів та домовленостей і веде політику «нейтралізації мусуль-

манських бойовиків шляхом перемир'я і поступок» [19], забезпечивши з 21 січня по 6 лютого 2019 року в усіх шести мусульманських районах острова Мінданао проведення референдуму щодо автономії, в результаті якого 80% мусульман моро висловились за підтримку надання їм автономії. На основі цього в межах острова Мінданао та прилеглих територій формується автономний регіон Бангсаморо, про який ішлося вище, зі своїми законодавчими та виконавчими органами влади; широкими повноваженнями в податковій політиці; роззброєнням сепаратистських мусульманських угруповань і перетворення їх на політичні партії, які матимуть право на участь у парламентських виборах 2022 року, а також є домовленість щодо відмови цих угруповань від співпраці з мусульманськими екстремістами з Ісламської Держави та «Аль-Каїди». До 2022 року керувати автономією Бангсаморо буде сформована з представників моро Тимчасова комісія. 75% від податків громадян та від експлуатації природних ресурсів (нафти й газу в шельфі Сулу, металів – золота, срібла, міді, заліза, свинцю, хромових руд) буде залишатися в бюджеті автономії, а 25% (четверта частина) – передаватиметься до центрального уряду Філіппін. Тут можна буде встановлювати ісламські закони й дотримуватися Шаріату, вести повністю незалежну від центру внутрішню політику, а всі положення Закону повинні узгоджуватися з представниками моро. Передбачається також передача впродовж 4-х років правоохоронних функцій від армії Філіппін до поліції Бангсаморо. Християнське ж населення автономії перебуватиме під юрисдикцією Філіппін, центральний уряд також контролюватиме питання зовнішньої політики та безпеки [23].

Р. Дутерте навіть вніс пропозицію змінити назву країни, одержану за правління короля Філіпа II ще 300 років тому з Філіппін на Махарліка, що малайською мовою означає «благородство»), а також змінити конституцію, зробивши країну федерацією, що, на його думку, ще більше віддалить колоніальне минуле [24].

Однак є думки, що навряд чи принесе автономія спокій на острів і країну в цілому. І.Куса, наприклад, передбачає «парад референдумів в інших країнах і навіть регіонах» [19]. Референдум у Мінданао може викликати вимоги провести подібні референдуми й серед інших народностей багатонаціональної країни, що додасть проблем правлячим елітам. Надання автономії філіппінським мусульманам може вплинути й на активізацію діяльності мусульманських угруповань, які борються за розши-

рення своїх прав у сусідніх Таїланді, Малайзії, Індонезії, чиї уряди не готові до поступок такого рівня.

Крім того, під час референдуму, коли місцеві жителі висловилися за створення автономного регіону, виборці провінції Сулу, до якої входить острів Холо, проголосували проти. А 27 січня 2019 року під час богослужіння у християнському соборі стався вибух закладеної там бомби, наслідком якого стало більше 100 жертв – 27 загиблих та 81 поранений [25]. До того ж є думки, що продовження конфлікту вигідне й католицькій церкві, яка має прибутки з мусульманських районів, і командуванню півдня, яке боїться втратити потужне фінансування в разі врегулювання конфлікту; й радикально налаштованим угрупованням ісламістів, які використовують інтереси моро для прикриття своєї діяльності [26]. З огляду на це, дослідники схиляються до думки, що припинити конфлікт дуже складно й навряд чи вдасться поставити крапку в багаторічній проблемі народу моро.

Висновки. Таїланд, М'янма, Індонезія та Філіппіни належать до країн Південно-Східної Азії, у яких проблема сепаратизму постає найбільш гостро і проявляється, переважно, в активній формі. Основною причиною появи потужних сепаратистських осередків у цих країнах стали етно-релігійні відмінності у складі їх населення, що посилюються дією історичних, політичних та соціально-економічних чинників, іноді зовнішніми впливами.

Осередками сепаратизму в Таїланді стали південні мусульманські провінції Паттані, Яла, Наратхиват та Сонгхла, мешканці яких прагнуть створити свою державу - Паттані. У населеній, переважно, буддистами М'янмі осередок активного сепаратизму сформувався на її заході - у штаті Ракхайн (Аракан), де борються за незалежність представники найбільш чисельної в країні мусульманської національної меншини – рохінджа. У Індонезії виділяють кілька осередків сепаратизму – молукський на заселених християнами Південно-Молукських островах, ачехський у розташованій на півночі острова Суматра провінції Ачех (Аче), папуаський у провінції Іріан Джая (Західний Папуа) та до 2002 року – тиморський (Східний Тимор). На території Філіппін осередок сепаратизму сформувався в південно-західній частині острова Мінданао та на архіпелазі Сулу, де мешкає народ моро, який сповідує іслам і постійно, але з різною інтенсивністю, бореться за повну незалежність або ж автономію.

Сепаратизм – явище небезпечне для цілісності та внутрішньої безпеки кожної окремої

держави, де є його прояви, водночас, воно може поширюватися й на сусідні країни та регіони, викликаючи дестабілізацію, конфлікти, зумовлюючи активізацію діяльності різних мусульманських утворень.

Уряди досліджуваних країн ведуть актив-

ну боротьбу з сепаратизмом, використовуючи силові, а також політичні та економічні заходи, однак не досить успішну, адже прояви сепаратизму, особливо породжені етнічними та релігійними чинниками, врегульовувати дуже складно.

Література:

1. Сепаратизм в Таїланде становиться угрозой туризму. URL: <https://www.pravda.ru/world/asia/southasia/14-04-2008/263322-tailand-0/>
2. На півдні Таїланду стався теракт, є поранені і загиблі. URL: https://dt.ua/WORLD/na-pivdni-tayilandu-stavsvya-terakt-ye-poraneni-i-zagibli-190890_.html
3. URL: <http://news.bigmir.net/world/616282-Terakt-y-Tailandi-pyatero-zagiblih-desyatki-postrajdalih>
4. Тхунжитт Кантасса Политический сепаратизм в современном Таїланде. URL: <http://www.dissercat.com/content/politicheskii-separatizm-v-sovremennom-tailende>
5. Надежда Алексеева ИГ как на курорте: могут ли боевики представлять угрозу для туристов в Таїланде. URL: <https://russian.rt.com/world/article/395630-turizm-terrorizm-tailand-ig>
6. Зайвий народ. Як мусульманську меншину рохінджа жорстоко витісняють з М'янми і не пускають у Бангладеш. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zajvij-narod-jak-musulmanska-menshina-rohindzha-zhorstoko-vitishajut-z-m-ianmi-i-ne-puskajut-v-bangladesh-1762375.html>
7. Денис Закіянов АТО по-буддистськи: армія М'янми виганяє мусульман. URL: <https://mind.ua/publications/20176330-ato-po-buddistski-armiya-myanmar-viganyaе-musulman>
8. У М'янми буддисти вирізають мусульман, а країною керує лауреат Нобелівської премії миру. URL: <https://espreso.tv/article/2017/09/05/rokhingya>
9. Юрій Райхель Чому у М'янми стався релігійний конфлікт. URL: <https://politeka.net/ua/news/499058-pochemu-v-myanmar-sluchilsya-religioznyj-konflikt/>
10. Богдан Кривень Страх і ненависть М'янми. Хто за маскою режисера? URL: <http://hvylyu.net/analytics/geopolitics/strah-i-nenavist-m-yanmar-hto-za-maskoyu-rezhisera.html>
11. Збройний конфлікт у М'янми: Чому буддисти витісняють мусульман. URL: <https://ua.112.ua/svit/zbroinyi-konflikt-u-myanmar-chomu-buddysty-vyitishajut-musulman-409451.html>
12. URL: http://indoneziya.vsesekreti.com/a_indoneziya&separatizm-v-indonezii&0.htm
13. Демонстрация за независимость Папуа: 500 человек задержаны в Индонезии. URL: <https://regnum.ru/news/2530985.html>
14. Политический атлас современности. URL: <http://www.hyno.ru/tom2/376.html> 2019.
15. Илья Полонский Ачехские войны. Боевая история «самой исламской» провинции. URL: <https://topwar.ru/63050-achehskie-voyny-boevaya-istoriya-samoj-islamskoj-provincii-indonezii.html> 21 ноября 2014 года.
16. Газета "Коммерсантъ" №85 от 20.05.2003, стр. 9. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/382733>
17. Денис Пилаш Восточный Тимор: забытый геноцид, замалчиваемые проблемы. URL: http://scepsis.net/library/id_2799.html
18. Евгений Спирин, Сергей Пивоваров История сепаратизма: «Республика» Южно-Молукских островов. URL: https://ru.hromadske.ua/posts/Istoriya_Separatizma_Respublika_Yuzhno_Molukkskix_Ostrovov 9 сентября 2016 г
19. Ілія Куса У Філіппінах дали автономію мусульманам: що це означає? URL: <https://www.uifuture.org/publications/news/24588-filippiny-referendum-avtonomiya-musulmanam>
20. Юрий Райков Филиппины между прошлым и будущим. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/843>
21. Дикарев А.Д. Мусульмане на Филиппинах: борьба за автономию или сепаратизм? / А.Д.Дикарев // Россия и мир. Вестник Дипломатической академии МИД России. - 2016. - №2(8). - С.97-114.
22. Герман Владислав ІПІЛ на Філіппінах. Як ісламісти укріплять диктатуру Дутерте. URL: <http://www.dsnews.ua/world/zachem-filippinskomu-trampu-voennoe-polozhenie-24052017140700>
23. Група народів моро: навістречу к світлому будущему. URL: <http://www.trt.net.tr/russian/programmy/2019/02/06/gruppa-narodov-moro-navstrieche-svietlomu-budushchiemu-1139325>
24. Президент Філіппін Дутерте запропонував перейменувати країну, щоб відмовитися від колоніального минулого. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/prezident-filippin-duterte-zaproponuvav-perejmenuvati-krajinu-shchob-vidmovitisja-vid-kolonialnogo-minulogo-733599.html?fbclid=iwar0hpzvuxauk3ruscmfnaflrmjqbv8tiiz1zmsvzjt2hu1a5ts6ij9zz2yc>
25. Теракт у християнському соборі на Філіппінах: від двох вибухів загинули 27 людей. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-terakt-filippiny/29733724.html>
26. URL: <http://antiterrortoday.com/geografiya-terrorizma/provavleniya-terrorizma-i-ekstremizma-po-stranam/aziya/filippiny/2863-islamskij-separatizm-na-filippinakh>
27. Энтони Дэвис (Anthony Davis) Південний тайський повстанський рух набуває нових обертів. URL: http://www.unn.ru/islam/moodle/file.php/1/db_ilib/w26.htm

References:

1. Separativeness in Thailand becomes a threat to tourism. URL: <https://www.pravda.ru/world/asia/southasia/14-04-2008/263322-tailand-0/>
2. In the south of Thailand, a terrorist act has been wounded and dead. URL: https://dt.ua/WORLD/na-pivdni-tayilandu-stavsvya-terakt-ye-poraneni-i-zagibli-190890_.html
3. URL: <http://news.bigmir.net/world/616282-Terakt-y-Tailandi-pyatero-zagiblih-desyatki-postrajdalih>

4. Tunjit Kantassa Political separatism in contemporary Thailand. URL: <http://www.disserscat.com/content/politicheskii-separatizm-v-sovremennom-tailande>
5. Nadezhda Alekseeva IG as in the resort: may the militants pose a threat to tourists in Thailand. URL: <https://russian.rt.com/world/article/395630-turizm-terrorizm-tailand-ig>
6. Overweight people. As a Muslim minority, rochinga is brutally displaced by Myanmar and is not allowed in Bangladesh. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zajvij-narod-jak-musulmanska-menshina-rohindzha-zhorstoko-vititsnjajut-z-mjanmi-i-ne-puskajut-v-bangladesh-1762375.html>
7. Denis Zakiyanov ATO is Buddhist: Myanmar's army expels Muslims. URL: <https://mind.ua/publications/20176330-ato-po-buddistski-armiya-myanmi-viganyae-musulman>
8. In Myanmar, the Buddhists cut Muslims, and the country governs the Nobel Peace Prize winner. URL: <https://espreso.tv/article/2017/09/05/rokingya>
9. Yuri Reikhel Why in Myanmar there was a religious conflict. URL: <https://politeka.net/ua/news/499058-pochemu-v-myanmar-sluchilsya-religioznyj-konflikt/>
10. Bogdan Kriven Fear and Hatred of Myanmar. Who is the mask of the director? URL: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/strah-i-nenavist-m-yanmi-hto-za-maskoyu-rezhisera.html>
11. Armed Conflict in Myanmar: Why Buddhists oust Muslims. URL: <https://ua.112.ua/svit/zbroinyi-konflikt-u-mianmi-chomu-buddysty-vytisniaiut-musulman-409451.html>
12. URL: http://indoneziya.vsesekreti.com/a_indoneziya&separatizm-v-indonezii&0.htm
13. Demonstration of the independence of Papua: 500 people detained in Indonesia. URL: <https://regnum.ru/news/2530985.html>
14. Political atlas of the present. URL: <http://www.hyno.ru/tom2/376.html> 2019.
15. Ilya Polonsky Aceh Wars. The battle story of the "most Islamic" province. URL: <https://topwar.ru/63050-achehskie-voyny-boevaya-istoriya-samoy-islamskoy-provincii-indonezii.html> November 21, 2014.
16. Kommersant newspaper №85 of May 20, 2003, page 9. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/382733>
17. Denis Peal East Timor: Forgotten genocide, silent problems. URL: http://scepis.net/library/id_2799.html
18. Yevgeny Spirin, Sergei Pivovarov The History of Separatism: The Republic of South Molucca Islands. URL: https://ru.hromadske.ua/posts/Istoriya_Separatizma_Respublika_Yuzhno_Molukkskix_Ostrovov September 9, 2016
19. Elias Cus In the Philippines gave autonomy to the Muslims: what does this mean? URL: <https://www.uifuture.org/publications/news/24588-filippiny-referendum-avtonomiya-musulmanam>.
20. Yuri Raikov Philippines between the past and the future. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/843>.
21. Dikarev AD Muslims in the Philippines: the struggle for autonomy or separatism? / A.D.Dikarev // Russia and the world. Bulletin of the Diplomatic Academy of the Ministry of Foreign Affairs of Russia. - 2016 - No. 2 (8). - p.97-114
22. Girman Vladislav IGIL in the Philippines. As Islamists strengthen the Duterte dictatorship. URL: <http://www.dsnews.ua/world/zachem-filippinskomu-trampu-voennoe-polozhenie-24052017140700>
23. Group of Peoples Moro: Towards a Bright Future. URL: <http://www.trt.net.tr/russian/programmy/2019/02/06/gruppa-narodov-moro-navstriechu-svietlomu-budushchiemu-1139325>
24. The President of the Philippines, Duterte, suggested renaming the country to abandon the colonial past. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/prezident-filippin-duterte-zapponuvav-perejmenuvati-krajinu-shchob-vidmovitisja-vid-kolonialnogo-minulogo-733599.html?fbclid=IwAR0hpzuvxauk3ruscmfnaflrmjgqv8tiiz1zmsvzjt2hu1a5ts6ij9zz2yc>
25. Terror in the Christian cathedral in the Philippines: 27 people died from two explosions. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-terakt-filippiny/29733724.html>
26. URL: <http://antiterrortoday.com/geografiya-terrorizma/proyavleniya-terrorizma-i-ekstremizma-postranam/aziya/filippiny/2863-islamskij-separatizm-na-filippinakh>.
27. Anthony Davis (Anthony Davis) Southern Thai insurgency gains fresh momentum. URL: http://www.unn.ru/islam/moodle/file.php/1/db_ilib/w26.htm

Аннотация:

Владислав Рипа, Ирина Филоненко, Юрий Филоненко. СЕПАРАТИЗМ В ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ: ОСНОВНЫЕ ОЧАГИ

В статье изложены результаты исследования сепаратизма в Юго-Восточной Азии. Среди стран данного региона особенно остро проблема сепаратизма состоит в Таиланде, Мьянме, Индонезии и Филиппинах. В статье рассмотрены особенности возникновения сепаратизма в каждой из этих стран, его причины, формы проявления, очаги, последствия. Главной причиной сепаратизма во всех названных выше странах стали этно-религиозные различия в составе их населения, усиленные действием исторических, политических, социально-экономических причин, что в совокупности поспособствовало формированию мощных очагов сепаратизма.

В буддистском Таиланде такими очагами стали мусульманские провинции Паттани, Яла, Наратхиват и Сонгхла, жители которых ведут активную борьбу за создание своего государства Паттани. Здесь действуют радикально настроенные сепаратистские группировки - «Национальный революционный фронт», «Исламское движение моджахедов Паттани», «Объединенная организация освобождения Паттани». В заселенной, по большей мере, буддистами Мьянме очаг активного сепаратизма сформировался на ее западе в штате Ракхайн (Аракан), где кроме представителей коренного бирманского субэтноса – араканцев, которые исповедуют буддизм, проживают представители наиболее численного национального меньшинства в стране - рохинджа, которые и борются за независимость. В Индонезии есть несколько проблемных сепаратистских регионов. Это провинции Ириан Джая в западной части острова Новая Гвинея, Ачех (Аче) на севере острова Суматра, Восточный Тимор (до 2002 года, пока не провозгласили его независимость) и заселенные христианами Южно-Молукские острова. Одной из наиболее сложных проблем Филиппин, где, как известно, большинство населения – христиане, является сепаратизм и экстремизм моро – коренного исламского народа в юго-западной

частини острова Минданао і архіпелага Сулу, котрий постійно, но з різною ступенем інтенсивності, бореться за повну незалежність або автономію.

Сепаратизм в країнах Юго-Східної Азії небезпечний тим, що проявляється, зазвичай, в активній формі і супроводжується діяльністю ісламських терористических організацій, тому для країн в пріоритеті боротьба з сепаратизмом на всіх рівнях.

Ключові слова: сепаратизм, Таїланд, М'янма, Індонезія, Філіппіни, Ачех.

Abstract:

Vladyslav Ripa, Iryna Filonenko, Yuri Filonenko. SEPARATISM IN SOUTHERN EAST ASIA: MAIN CENTERS

The article is devoted to the research of manifestations of separatism in Southeast Asia. Among the countries of this region, the most pressing problem of separatism is in Thailand, Myanmar, Indonesia and the Philippines. In the process of writing the article, features of the emergence of separatism in each of these countries, its causes, forms of manifestation, centers of distribution and consequences have been considered.

The main reason for the emergence of separatist sentiments in all the countries under study was ethno-religious differences in their population. The effect of this factor was strengthened by historical, political, socio-economic factors, sometimes external influences, which together led to the emergence of powerful separatist cells.

In Buddhist Thailand, such centers are the Muslim provinces of Pattaya, Yala, Narathiwat and Songhl, whose inhabitants are actively seeking to establish their own state of Pattaya. In the populated mainly Buddhists of Myanmar, the cell of active separatism was formed at its event in the state of Rakhine (Arachan), where, in addition to representatives of the indigenous Burmese subethnic - Arakans who profess Buddhism, the representatives of the most numerous Muslim national minority in the country - Rohingya, who are struggling for independence. There are several problems regarding the separatism of the regions in Indonesia. It is the province of Irian Jaya (Western Papua) in the western part of the island of New Guinea, Aceh (Aceh) in the north of the island of Sumatra, East Timor (until 2002, until the proclamation of the independence of East Timor), and settled by the Christians of the South Moluccas. One of the most pressing problems of the predominantly Christian Philippines is separatism and extremism of the Moroccan Islamic people living in the southwestern part of the island of Mindanao and the archipelago Sulu and constantly, but with varying intensity, fights for complete independence or autonomy.

Separatism in the countries of Southeast Asia is dangerous because it has active forms of expression and is often accompanied by the activities of Islamic terrorist organizations, so the priority for the countries is the fight against terrorism at all levels.

Key words: separatism, Thailand, Myanmar, Indonesia, Philippines, Aceh.

Надійшла 07.05.2019р.

УДК 911.375:911.372.32(477.8)

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.13>

Олена-Марія КОЛЬЧАК

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИДІЛЕННЯ МЕЖ МІСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАКОРДОННИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті проаналізовано головні критерії виділення меж міської агломерації на основі вітчизняних та закордонних досліджень. Досліджено методи виділення меж міських агломерацій. Розглянуто методи для оцінки рівня розвиненості та сформованості міської агломерації, а також якісної характеристики агломерації. Наведено основні принципи виділення міських агломерацій у зарубіжних країнах. Розкрито суть поняття «приміська зона» як одного з основних елементів формування міської агломерації.

Ключові слова: міська агломерація, приміська зона, субурбанізація, метод ізохрон, коефіцієнт агломеративності, індекс агломеративності, метод фактичної міської межі.

Постановка проблеми. В процесі урбанізації території простежуються зміни у формуванні та розвитку міст. Виникають нові системи розселення внаслідок збільшення міст за рахунок приміських ареалів. На зміну містам утворюються міські агломерації. Вони виступають як локальні системи розселення вищого рівня, що відзначаються зближенням і територіальним зрощуванням поселень, що мають стійкі й інтенсивні зв'язки між собою. Виникнення агломерацій – це новий етап еволюції міста, коли поселення перетворюється в систе-

му з «розмитими» кордонами.

Міські агломерації є головними центрами сучасного суспільного життя. Зважаючи на таку тенденцію, актуальними є питання формування і функціонування міських агломерацій. Одним із напрямків вивчення міських агломерацій є розробка критеріїв виділення меж таких форм розселення. Аспекти виділення меж міських агломерацій традиційно перебувають у сфері уваги спеціалістів із суспільної географії, геурбаністики, містобудування тощо. Визначення меж агломерації має важливе сус-